

RESNICA

Uredništvo:
Ljubljana, Miklošičeva
cesta št. 6, II. nad-
stropje,
Upravništvo:
Zadr. tiskarna, Ljub-
ljana, Dunajska c. 7.

Izhaja vsako soboto.
Naročnina:
za celo leto 10 K, za
pol leta 5 K, za
mesec 1 K.
Posamezna št. 20 h.

Časih so rekli resnice se držite, sedaj pa pravijo resnico pustite.

Izrek slovenskega kmeta.

„Narodni svet“ brez naroda.

V Ljubljani se je te dni ustanovil z velikanskim krikom neki „narodni svet“, ki obstoji iz 52 članov. SLS. ima v tem svetu 18 članov, Jugoslovanska Demokracija (liberalci) 12 članov.

Ce pregledamo imena posameznih „narodnih svetnikov“, nam pade pred vsem v oči, da ni med njimi nobenega kmeta in nobenega delavca. Gospoda, ki se je izbrala v Ljubljani, da ustvari „najvišjo narodno instanco“, je delavske sloje, zlasti pa kmeta popolnoma prezrla.

Kmet je zanje le zato tukaj, da jim živijo vpije in da jih voli, a kadar vodstva sestavljajo in mandate dele, popolnoma nanj pozabijo.

Ali je to ljudska stranka, ki pošlje v narodni svet samo profesorje, doktorje in pisarje, a popolnoma pozabi na one, ki v resnici tvorijo narod?

Narodni sveti so nastali pri Nemcih in se rekrutirajo iz najbolj zagriženih nacionalcev, večinoma mladih ljudi, ki nimajo nobene odgovornosti, in s svojimi prenapetimi zahtevami padajo izkušenim politikom v hrbet in so le v škodo in zadrego pametni politiki. Po tem vzorcu je narejen tudi ljubljanski „narodni svet“. Glavna stvar je pri nemških narodnih svetih skrb za uradniška mesta. Zato se tudi okoli njih zbirajo večinoma državni uradniki, ki gledajo, kje bi dobili kako protekcijo za avansiranje. V koliko bo temu namenu ustregel ljubljanski „narodni svet“, to bodo gospoda sami lahko

kontrolirali. Kakor vse kaže, ta korist ne bo posebna.

A to je gotovo, da ne more ta institucija računati na nobeno veljavo v narodu. Slovenski narod je kmečki narod po svoji veliki večini, in samo tiste narodne instance morejo imeti narodni značaj, ki s tem računajo in to tudi pokažejo v svojem sestavu. Popolnoma prav smo imeli, ko smo Kalanovi stranki takoj izpočetka odrekli vsako pravico govoriti v imenu ljudstva, ker je nastala iz fronde mladih gospodskih ljudi, ki so se uprli iz osebnih vzrokov zoper preizkušeno vodstvo, ki je na ljudski, zlasti pa kmečki značaj stranke polagalo največjo važnost. Mi smo naglašali, da trajna politična organizacija v sedanjem času more imeti za podlago samo istinite gospodarske razmere, kakor so nastale po vojski. Zato smo se izrekli za organizacijo kmečke stranke na deželi, delavske v industrijskih krajih in za posebno meščansko stranko. V gospodarskih ozirih zasleduje vsaka svoje interese, ki so sedaj tako različni in nasprotni, v načelnih in kulturnih vprašanjih pa gredo vse skupaj. Edino na tej podlagi je mogoča trajna in pametna ljudska organizacija. Seveda za te namene, ki jih imajo mladini, taka organizacija ni. Za tako politično delo, kakor ga sedaj izvršujejo apostoli Jugoslavije s pijanimi veseljami in plesnimi prireditvami, z zapeljevanjem „narodno“ oblečenega ženstva na plesišča in norišča, je res bolj pripravna taka organizacija, kakor so si jo mladini ustvarili po želji svojega srca, a to ni nič, kar bi imelo trajnost v zrelem narodu. Po

teh izgredih norega mladinstva bo vendar prišlo spoznanje, da je bilo vse skupaj samo velika prevara, in oglasila se bodo sedaj popolnoma v ozadje potisnjena čuvstva dostojnosti in smisel za resnično življenje.

Oni, ki so nepooblaščen od ljudstva, sestavljali imena deloma čisto neznanih oseb, ki niso še nikdar za narod nič naredili, katerih narodno delovanje je obstalo le v tem, da so uživali brez lasne zasluge plod narodnega dela tistih mož, katere sedaj izpodrivajo, ti v narodno življenje na novo vsiljeni ljudje so takoj pokazali, kako smo imeli prav, ko smo jih že izpočetka ocenili kot čisto nesposobne za pravo ljudsko delo.

Ta „narodni svet“ je prava frakarjska družba, ki se povzdiguje nad drugo ljudstvo v toliki ošabnosti, da nima za kmeta in za delavca nobenega mesta v svoji sredi. In taka družba hoče biti najvišja instanca v vseh narodnih stvareh, hoče celo biti sodnik v zadevah narodne časti!

Delavce naj bi zastopali socijalni demokratje, a ti niso hoteli vstopiti v narodni svet, ampak hočejo hoditi le zraven kakor gostje. Komedijski! Sicer pa socijalnodemokratski voditelji niso nikakšni delavci, ampak so se med vojsko razvili v kapitalistične vojne dobičkarje z jako buržoazijskimi manirami.

„Narodni svet“ je torej brez naroda. Literati in frakarji, doktorji in profesorji hočejo razpolagati z ljudskimi masami po svoji želji. A to je nekaj tako nenaravnega, da ne moremo tej instituciji prorokovati dolgega življenja.

LISTEK.

Pes brez gospodarja.

(Povest iz vojne.)

Konec.

Nekaj minut kasneje je stal mladi delavec gori v mestni hiši pred polkovnikom, si je strgal brke izpod nosu, se smejal in zaklical.

„Tako!“

Polkovnik se je okrenil.

„Mack, Vi?“

„Jaz!“

In že si je slekel plavo jopico, potegnil iz zavoja, ki ga je prinesel s seboj, suknjič in ga oblekel.

„To tukaj“, je rekel ordonancu, „takoj odnesite!“

Polkovnik mu je ponudil cigarno dozo.

„To tukaj vzemite Mack! Je najboljša!“

„Hvala!“

Prižgal jo je, pokimal pritrjeva in se stegnil podolž v naslonjaču in rekel:

„Tako daleč smo.“

„Kako daleč?“ je vprašal polkovnik.

„Na koncu. Past je nastavljena in miška pojde takoj vanjo. In past se sproži.“

„Klop!“

Mack je zakrilil z desnico.

„In kje je past, Mack?“

„Tu v Vaši sobi.“

„In miš?“

„Pred vrati. Pazite! Kmalu bo de potrkala.“

Polkovnik, ki je Mackovo navado zadosti poznal, se je vznemiril, premetaval na stolu semtertja in je začel, da je imel sploh kaj opraviti, navijati svojo uro.

„Mack, če to zares napravite“, je rekel, „potem . . .“

„Potem?“

„Potem ste izvršili svoje mojstrsko delo! Svoje mojstrsko delo, ki ga, tristo vragov! ne boste obžalovali! — Pa res, da nekdo trka!“

„Trka“, je potrdil Mack ravnodušno.

„Ali čem . . .?“

„Notri! reči, gotovo!“

„In potem, ki prihaja, je . . .?“

„Je, kogar iščemo in smo ga sedaj našli.“

Polkovnik je vstal, se stegnil in zaklical končno z nizkim glasom:

„Naprej!“

Vrata so se počasi odprla.

In prikazal se je neki mož, veličastno dostojanstveno, nekoliko blede, pa vseeno zelo ponosito.

Polkovnik mu je hitel nasproti, ga opazoval presenečeno, posegel z roko ob meču in zinil samo dve besedi:

„Duval, Vi?“

„Da, on,“ je dejal laskavo Mack, ki je vstal in stopil k vratom, ki jih je hitro zaklenil in iztaknil ključ.

„On je tu, prišel je po svojega psa. Ali ni tako, Duval?“

Duval je postal še nekoliko bledejši, motril zdaj tega, zdaj drugega, pokimal potem z glavo in odgovoril nato v tesni zadregi:

„Da.“

In potem so vsi trije utihnili.

Dolg molk.

* * *

Končno je prvi spregovoril polkovnik. Pokazal je ukazovaje na sedež in mu rekel:

„Sedite, Duval! Pojasnite nam, zakaj ste prišli semkaj?“

Duval je ubogač, sedel ter odgovoril:

„Prišel sem po svojega psa.“

„Čegavega psa?“ je vprašal polkovnik.

Duval se je ozrl na Macka.

Ta je smehljaje se pokimal.

„Res, gospod polkovnik, Duval ima psa. Dragocenega nemškega ovčarskega psa, ki

Za nas pa ta „narodni svet“ sploh ne obstoji. V slovenski politični zgodovini bo njega ustanovitev neki kuriozum, ki se bo dal razlagati samo s splošno zmedo in nervoznostjo, ki je zavladala ob začetku petega vojnega leta, ko so rabili nesrečni politikastri zopet nekaj „teatra“, da so prepili one, ki so začeli že razmišljati o neplodnosti politike zadnjega poldruega leta.

Ko se bo treba odločiti...

Dne 16. in 17. avgusta t. l. se je ustanovila v Ljubljani Narodni Svet za cislitvanske Slovence in Hrvate. Ustanovljen je bil pravzaprav že pred, ker so merodajni gospodje stopili že poprej med seboj v dogovore, na podlagi katerih je bilo že vse določeno, ravno tako kakor so tudi povabljeni stranke že vnaprej določile svoje zastopnike. 16. avgust je prinesel torej samo oficijelno objavo imen, dočim je bilo vse drugo le formalnost, ker je bilo sklenjeno in določeno vse že vnaprej; torej vse po modernem demokratičnem principu. Je že tako: eden razume demokracijo tako, drugi pa tako, kakor nanese.

V otvoritvenem govoru je razmotrival govornik vprašanje, zakaj je Slovencem Narodni Svet neobhodno potreben. Rekel je med drugim, da zato, „da bomo pripravljani, ko nas bodo vprašali, kaj hočemo...“

Za nas je to nekaj precej novega, da se miho izrazimo. Mi nevedni ljudje in narodni izdajalci, kakor nas blagovolijo imenovati, smo bili skromnega mnenja, da že danes vemo, kaj hočemo. Mi smo bili mnenja, da hočemo doseči svojo državnost v okviru monarhije v soglasju s krono in z ustavnimi činitelji, mogoče ne naenkrat, ampak vsaj korak za korakom. Tako vsaj smo razumevali majniško deklaracijo, ki nosi tudi dr. Šusteršičev podpis. Ker smo pa mnenja, da se ta naša zahteva ne bo dala kar čez noč realizirati, zato smo bili nekoliko skromni in smo rekli, da je treba zgradbo lastne državnosti graditi počasi, ker se take velike izpremembe ne dajo izvršiti kar čez noč. Mi smo rekli: Gledamo sicer svoj veliki cilj pred seboj, a do njega je mogoče priti le stopinjo za stopinjo. Vsaka še tako neznatna enorazrednica v obmejnih krajih, vsako sodišče, vsaka še tako neznatna reforma uprave, vse je dobro,

kar dobimo in si priborimo na parlamentarnih tleh ustavnim putem, ker vemo, da je vsaka taka pridobitev zopet en kamen do močne zgradbe lastnega upravnega ozemlja v okviru monarhije. S tem smo si pa pridobili ime narodnih izdajalcev, ker smo vedno bili za deklaracijo v njenem poštemem obsegu, ki zahteva našo državnost v okviru monarhije in ker nismo nikdar smatrali deklaracije kot hinavsko sredstvo za dosego vse drugačnih ciljev.

Kakšni so ti cilji? „Ko nas bodo vprašali, kaj hočemo!“ Kdo nas bo vprašal? Monarhija? Ali antanta? Ali mirovni kongres? Kdo? Vse na videz zelo nejasno, temno in dvomno, a v resnici čisto jasno. Jasno namreč v toliko, da razumemo, koga so mislili, da nas bo vprašal. Seveda antanta; ta nas bo vprašala, kaj hočemo. Nas poldrugmilijonski narod, bodo slavnostno vprašali Angleži, Francozi in Lahi, kaj hočemo, kaj želimo; Narodni Svet ljubljanski bo pa kar prezentiral svoje želje in izpolnjene bodo! Krasna doba modernih čudežev!

Če nič drugega, bi morale vsaj zadnje izjave antantnih državnikov odpreti našim politikom oči, da so pojmi, kakor samoodločba narodov, katero je očitvidno imel govornik pred očmi, potem varstvo malih narodov in kar je še takih lepih besed, za antantne državne samo lepe fraze in nič drugega. Besede o zmagi pravice nad močjo in nasiljem sicer rada slišijo vsaka ušesa, tudi naša, ampak praksa je vsa drugačna in to je glavno. Angleži so še vedno našli za svojo politiko lepe besede, v resnici je pa njim mogoče še bolj kot Nemcem merodajna le moč, moč in zopet moč; o pravici govore le v toliko, kolikor se da spravili v sklad z njihovo močjo in trgovsko nadvlado. Ravno tako je z Lahi. Kaj hočejo ti? Mar pravico? Ali samoodločbo za Trst in Istro: t. d. O ne! Ampak gospodarstvo hočejo, neomejeno gospodarstvo nad jadranskim morjem, in temu gospodarstvu na ljubo bo treba naš maši narodič razrezati in razkositi na 2 ali 3 dele, ne v imenu pravice in samoodločbe, tudi ne na ljubo lepim očem in besedam različnih jugoslovanskih odborov, ampak v imenu moči in gospodarstva Lahov! Moč odločuje; če bi odločevala pravica, bi bila pa vojska nemogoča in nepotrebna!

Da, ko nas bodo vprašali...! Lepo

bi to bilo, ampak ne bodo nas, antanta najmanj. Če bi zmagala antanta, bi še vse drugače diktirala, kakor hočejo to avstrijski Nemci. Zmaga antante je za Slovenstvo pogin, ker postanemo v tem slučaju ali Lahi ali pa Srbi. V monarhiji imamo pa še vedno upanje na federalizacijo države, ki nas lahko reši!

Na taka pota mi Narodnemu Svetu ne bomo sledili. Mi bomo ostali zvesti prave-mu razumevanju naše deklaracije, ki pravi, da hočemo doseči svojo državnost v okviru monarhije in nič več. Vsaka druga pot je pogubna za naš narod.

Na drugi strani bi pa ne bilo napak, če bi nam res dali svobodo in prostost, da se odločimo. Samo prav bi bilo treba vprašati. Mi bi svetovali, naj se našemu narodu stavi vprašanje: Pod čegavo vlado hočete priti, ali pod srbskega kralja Petra, ali pod Lahe, ali hočete ostati pod habsburško krono, pod katero ste živeli 700 let? Tako vprašanje bi moralo priti, jasno, odkrito in določno. Vemo sicer, da do tega ne bo prišlo; ampak pravimo, če bi prišlo. Če bi prišlo do tega, ne dvomimo o odgovoru: Odgovor bi bil tako glasan in tako določen, da bi oglušili in onemeli vsi tisti, ki danes zlorablajo besedilo naše deklaracije v popolnoma drugačne namene, kakor je bila pisana. Kadar nas bodo vprašali, kaj hočemo, takrat bo slovenski narod, in slovenski kmet v prvi vrsti, vstal kakor en mož in povedal bo svoje mnenje na glas: Živel cesar, živela monarhija!

Jugoslovanske slavnosti v Ljubljani in v Št. Janžu.

Pretekli teden se je vršila v Ljubljani in v Št. Janžu cela vrsta jugoslovanskih slavnosti, na katere so došli tudi zastopniki Čehov in Poljakov. Sprejema čeških in poljskih poslancev na južnem kolodvoru v Ljubljani se je udeležilo nad 10.000 ljudi. Nato so se vršili razni sestanki; glavni sestanek se je vršil v hotelu „Union“, kjer je bilo pripravljene dovolj jedi in pijače. Naslednjega dne se je vršil ustanovni zbor Narodnega Sveta za cislitvanske južne Slovence. Predsednikom je bil izvoljen dr. Korošec, čeprav je močna struja bila za Ivana Hribarja. Govorili so, da je za izvolitev Hri-

barja je vrgel presenečen in občudujoč pogled na Macka.

„Kajti kakor veste, ni nikakor mutast, temveč lahko govori strašne besede... Poglejte!“

razume razne stvari; če bi se mu zgubil, bi mu bilo zelo žal zanj, ker je zanj naravnost nenadomestljiv... Kajne, Duval?“

Duval je sledil Mackovim besedam z bojznijo, ki je spominjala nekoliko na blaznost.

Duval je obupan gledal predse, pa se ni genil. Lahna poteza trdega kljubovanja se je pojavila na njegovih ustnicah.

Mack pa je potegnil iz žepa širok pasji ogrljak iz rjavega usnja in ga držal pred nosom Duvala.

„Kaj pravite na to, Duval?“ je vprašal polkovnik.

Duval se je duhovito smehljal.

„Je pes, kot več takih“, je odgovoril Duval s trdnim glasom.

„Torej?“ je vprašal Mack.

„O, potem pa ga podcenjujete“, je odgovoril Mack ironično, „in to je nehvaležnost od Vas. Li hočete tajiti, da Vam je „Wolf“ storil prav posebne usluge?“

Ne razumem... nič ne razumem...“ je šepetal Duval.

„Jaz ne poznam nikakih uslug.“

„No; tedaj Vam bom pa jaz pomagal zbuditi Vaš spomin, ki Vas je tako zapustil. Mislite vendar, moj dragi, na predvojni čas! Ali se spominjate, da ste bili takrat eden najbolj zvitih tihotapcev? To se pravi, ne Vi, Duval, Vi niste bili, pač pa Vaš pes, ki ste ga bili mojstrsko izučili! Noč na noč ste ga pošiljali samega čez mejo, in Vam je prinašal najrazličnejšega blaga, ne da bi seveda plačal carino, ali pa ga je tudi odnašal. Vaša klet je bilo Vaše skladišče in obenem stalno bivališče Vašega pridnega psa, bi lahko o tem marsikaj pripovedovala.“

„Tudi tega ne razumete?“ je vprašal Mack.

Duval je povsili glavo.

Pritisnil je bil na pero, ki je bilo na na notranji strani ogrljaka, tako da je nastala med usnjem in locnjem ogrljaka mala odprtina, v katero bi lahko šel prst. To je Mack tudi storil. In iztaknil je papir, ki je bil zvit v ozek trak, ga odvil, poravnal in ponudil Duvalu.

Polkovnik pa, ki se mu je zmračilo čelo,

„Ali poznate to?“

Duval je hotel za trenutek omahovati. Toda prijel se je za naslonjač, se trdno držal in dahnil: „Ne...“

„Kaj? ...“ je jecljal.

Pri tej priči se je medtem dvignil polkovnik, udaril s stisnjeno pestjo po mizi in kričal:

„Da, moj dragi Duval, pred tem ogrljakom, ki ga je zgubil Vaš pes, se tresete,

„Slepar! Ali ne boš priznal?!“

barjevo tudi eksclenca Žolger, kar je bil pa očividni manever in se tudi ni obnesel. Predsednik dr. Korošec je poudarjal, da je ljubljanski Narodni Svet le del bodočega jugoslovanskega Narodnega Odbora s sedežem v Zagrebu.

V nedeljo so odkrili v Št. Janžu na hiši, v kateri je umrl pokojni dr. Krek, spominsko ploščo. Kakor poročajo, je bila vožnja iz Ljubljane v Št. Janž naravnost triumfalna. Drugi viri pa pravijo, da ni bilo vse tako, kakor to poročata „Slovenec“ in „Slov. Narod“.

Različni slavnostni govorniki so poudarjali, kako velikega pomena je za naš narodni razvoj navzočnost Čehov in Poljakov. Že mogoče, ampak mi tega ne verjamemo prav. Kdo se ne spominja, koliko smo imeli že vsesokolskih in vseslovanskih slavnostij, na katerih se je še vse drugače napajalo, nazdravljalo, objemalo, bratilo in poljubljalo! In vspeh? Ko so slavnosti minile, so šli ljudje z razbolelimi glavami drugi dan vsak na svoje delo in življenje je teklo zopet svojo pot naprej. Najbolj veseli so bili vedno krčmarji... Tako bo tudi sedaj.

Če nam bo navzočnost Čehov in Poljakov kaj posebnega pomagala, to bomo šele videli. Na Dunaju imajo češki, jugoslovanski in poljski poslanci vsak dan priložnost, da se sestanejo in se lahko mnogo približje razgovarjajo o svojih stvareh, kakor v veseliskem in pojedniškem trušču. Zakaj ne sodelujejo tam? V parlamentu je dana lepša priložnost, da nam pomagajo, kakor če hodijo v Ljubljano in v Št. Janž. Sicer jim pa prav od srca privoščimo lep izlet. Samo tega ne verjamemo, da bo še tako lep poleten izlet imel kake dalekosežne politične posledice.

Jugoslovanski tisk v antanti.

Julij Gesztesi, ki je pred par meseci napisal v budimpeštanskem slavofobskem listu „Uj Nemzedek“ članek o „jugoslovanski propagandi“, je izdal zdaj knjigo pod naslovom „Madžarstvo v svetovni vojni“. Predgovor ji je napisal najizrazitejši zastopnik madžarskega šovinizma, grof Albert Appony. V tej knjigi se bavi Gesztesi s tem, da Madžari nimajo svoje organizirane propagande za časopisje v antantinih državah. A da je to potrebno, pokaže pisec na taka

podjetja Čehoslovakov in južnih Slovanov. Jugoslovansko časopisje v antanti ni tako dobro in enotno organizirano, kot češko, a to ima svoj razlog v tem, „ker se je jugoslovanska misel v kali spojila z velikosrbsko in se ji popolnoma predala.“ Tako je prišla „jugoslovanska misel“ že ob začetku vojne po pokroviteljstvo uradne srbske diplomacije, ki je začasno potlačila misel jugoslovanske propagande in poudarjala posebno interese velesrbstva; od tedaj postanek jugoslovanskega odbora pod vodstvom dr. Trumbića, ki ga imenuje „jugoslovanskega Masaryka“. Gesztesi pravi, da je Trumbić poklicani vodja, poznavajoč jugoslovanske zmešnjave in ker je izkušena delavna moč, le da mu manjka Masarykovih misli in spretnosti, da se prilagodi v diplomatskih poslih. Trumbić je, pravi dalje, vse raztresene otočice in podvzetja združil končno v londonskem odboru, kjer je že leta 1915. ustanovil dvoje službenih glasil „The Southern Slave Bulletin“ in „Bulletin Yougoslave“. Uredništvo je poveril Milanu Marjanoviću in Srdjanu Tuciću. Glavno težišče je polagal Trumbić na časnikarsko propagando, toda tudi druge ni opuščal. Z veliko silo je pritisnil na javno mnenje antante in kazal na prošlost ter nade južnih Slovanov. V svrhu propagande je osnoval še v Londonu in Parizu jugoslovanske knjižnice, ki so angleški in francoski javnosti na lahek in pripraven način prinašale program, zgodovino, kulturo načrte in misli Jugoslovancov. Najmogočnejši in najvplivnejši od vseh organov jugoslovanske časnikarske politike je elastični in lokavi tednik „La Serbie“, ki je začel izhajati v Ženevi pod vodstvom prejšnjega belgrajskega vseučiliškega profesorja dr. L. Markovića. Okrog njega se zbira generalni štab in najnevarnejši tabor te publicistične vojne. Ženeva in London, „La Serbie“ in „Bulletin Yougoslave“, to je dvoje središčnih točk jugoslovanske časnikarske politike.

Gesztesi piše, da se Anglija ni prej zanimala za to vprašanje. Pozneje, ko je nastopila Bulgarska, je uvidela, da sama Srbija ni dovolj močna, da prepreči „Drang nach Osten“ (Stremljenje Nemcev proti vzhodu), in zato je sprejela uradno nacionalni program in po njem Jugoslavijo. Najlepše jo je očrtal prestolonasl. Aleksander na posetu pri škofu iz Canterbury-a. Tu je

rekel, da je cilj južnih Slovanov, združiti vse Srbe, vse Slovence in vse Hrvate v eno samo domovino, ker vsi so en narod, ki ima iste tradicije, isti jezik in iste želje, narod, ki ga je razkosala samo stara nesreča. Potem pripominja, kaj pravi Scotus Viator o tem vprašanju in naglašja, da Anglija morda misli stvoriti tako novi Gibraltar. Nakoncu namigava, da bi tudi Madžari morali imeti v inozemstvu ravno tako dobro organizirano časnikarsko politiko, ker vsem tem propagandam ne gre za nič drugega, nego za razkosanje monarhije, a osobito Madžarske.

Velezdajalec dr. Franjo Potočnjak moralno odgovoren za grozote v Odesi.

(Iz govora dr. Horvata v hrvatskem saboru).

(Dalje.)

Mučenje v ječi.

Vse grozote v odeskem labirintu je pa presejala ječa, kjer so gospodarili Srbi brez nadzorstva. Ozke temnice so bile tako polne sužnjev Hrvatov in Slovencev, da ni bilo mogoče ležati; še sedeti ni mogel, tako je bilo prenapolnjeno. V ječi je gospodaril Srb legijonaš dr. Ceremov iz Novega Sada. On je predvsem pobral ljudem denar, ga delil z drugimi legijonaši, prebrskal torbe, potem pa nameščal straže v temnici in okrog nje. Jetniki niso dobivali jesti. Bili so ljudje, ki so čakali brez jedi pet do šest dni. Ne samo kruh, celo vodo so odtegovali „slabosilci“ obsovaženim Hrvatom in Slovencem. Vobče so pretepali „slabosilci“ na hodniku pred temnico, ker notri ni bilo prostora. Pojedine so odvedli na hodnik in tolkli s kopiti. Pri tem so polomili sužnjem rebra, ključne kosti in roke. Bivšemu ujetniku naredniku 79. pp. trgovcu Rukavini so prebili roko, Bosancu Hrvatcu Radiću ravnotako itd., v temnici pa so samo pobijali. Suženj Hrvat, Mato Vrban, ribič z Reke je izjavil: „Kljub temu da so me silili in pretepali, nisem hotel obleči legijonaške obleke, zato so me žapri. Tam so mi takoj vzeli denar, ki ga nisem nič več videl. Podnevi so vodili posameznike na hodnik, jih silili, da se vpišejo med prostovoljce in jih pretepali. Tudi mene so tolkli.“ — Pred nočjo so pripeljali v zapor

Toda ravno sedaj je postal Duvalov obraz trd kot železo.

Njegovo smehljanje je zdaj izražalo samo kljubovanje in jezo; odgovoril je:

„Jaz ničesar ne vem!“

Toda Mack je odkimal polkovniku z mehkim izrazom.

„Se vedno ničesar ne veste, moj dragi Duval, toda boste kmalu zvedeli vse, le potrpite! Treba je le, da Vam poprej nekaj pojasnim!“

Naslonil se je lagodno nazaj na stol, si prižgal smotko in govoril potem z brezskrbnim glasom:

„Torej, Duval, poslušajte me! Pripovedovati Vam moram o nekem večeru, ko sem ležal za poljskim plotom ob meji ter razmišljal o tem, kako bi se mi moglo posrečiti, prijeti vohuna, o katerem sem vedel da živi v tem kraju, ki pa ga nisem poznal. Verjemite mi, da me je nedolžni pes privedel na ta sled, čeden nemški ovčarski pes, ki je, kakor brez gospodarja, tekkel odtod čez mejo! Bilo je takole, Duval. Tega psa namreč, ki se mi je zdel sumljiv in o katerem sem mislil, da lahko najde pot z Nizozemskega tudi nazaj v Belgijo, kakor je znal tjakaj, tega psa sem še tisto noč ujel. Ujel sem ga, ga preiskal in znotraj njegovega ogrljaka sem našel zanimiv papir. No, kaj

mislite Duval, kaj sem počel s tem papirjem, ker je njegova vsebina nedvomno pričala, da izvira od naših sovražnikov, Angležev? Menite, da sem ga obdržal? Bog obvari! Samo prepisal sem ga, ga vtaknil potem zopet nazaj v ogrljak, nato pa sem spustil psa, da je tekkel, kamor je hotel. In pes, mislite si, mi je bil hvaležen, ker mi je naslednji večer (bilo je tedaj kot redno zelo temno) prinesel na svojem potu drugi papir, s katerim je hotel tokrat na Nizozemsko. Papir je bil to pot namenjen Angležem. Prebral sem ga zopet in ga tudi sedaj nisem izmaknil, temveč spremenil sem samo nekaj števil, nato pa sem psa z veseljem spustil čez mejo. Tako sem delal blizu štirinajst dni, dokler nisem, moj dragi Duval, toliko vedel, kolikor sem želel zvedeti, in spoznal skoraj vse vohune v deželi, ki jih je bilo vredno poznati in ki so tačas že prijete ter na varnem. In pri tem sem tedaj hotel zvedeti samo še eno, namreč to, kam se je vračal ponoči pes po izvršeni nalogi in odkod je torej tudi prihajal. In tako sem sledil zadnjo noč pridnemu „Wolfu“, ki sem ga prej privezal na zelo dolgo vrvico. In kaj menite, Duval, kam je vodil.“

Tudi se je Mack za hip prekinil, pogledal Duvala in pomežikal z očmi.

In Duval je zakašljajal.

„Peljal me je k Vam, Duval“, je končal zdaj Mack, „k Vam v klet! V ono klet, ki jo zdaj že stražijo nemški vojaki!... Torej, Duval, kaj pravite na to?“

Polkovnik je zrl bled, presenečen trgovca s cigarami, ki se je tresel.

Ta pa je molčal nekaj časa in mižal.

Naenkrat pa je zagnal strašen glas in se zgrudil.

Polkovnik je stopil k vratom in jih odprl. Zaklical je ven na hodnik:

„Straža! Odvedi tega moža!“

* * *

Fric Mack je sedel z Osvaldom Gerzinom v mali zakajeni gostilniški izbi, da se pokrepča še pred svojim odhodom s steklenico dobrega mozeljca.

Dvignil je čašo in trčnil s svojim prijateljem.

„Na Tvoje zdravje“, je rekel, in na srečni slučaj, ki me je po Tebi, stari, privedel do tako srečne rešitve moje naloge! Naj živi slučaj! Slučaj je ono, kar nas največkrat reši iz blata! Ali, kakor bi rekel prijatelj Duval, potegne v blato! Na Tvoje zdravje!“

dr. Fabijanića, zdravnika z Reke, oblečenega v avstrijsko častniško uniformo. Znan je bil kot dober Hrvat in rodoljub. Zaposlen je bil kot zdravnik v neki bolnici in ker so ga Rusi poslali v Odeso, so ga Srbi hoteli s silo imeti za zdravnika pri prostovoljcih ter mu ponujali oficirsko šaržo. Ker ni hotel delati proti svojemu prepričanju, so ga zaprli. Prišla je noč v ječo. Ljudje so se sedali, naslonili na zid in drug na drugem zadremali. Okrog polnoči so zaropotali v vratih ključi: Ta ropot je vse predramil in vse je zatrepetalo. Vsem so bili znani nočni „pohodi slabosilaca“. Dva „slabosilca“ z golima bajonetoma v rokah sta stopila notri. Prižigala sta vžigalice in nečesa iskala. Naenkrat skoči eden izmed njiju in sune mojega soseda z bajonetom v prsi! Človek je zahropel in se zgrudil. Njegova kri pa me je oškropila. Nesrečnež se je dva-trikrat zvil in — vzdihnil. Bajonet je presunil njegovo srce. „Slabosilci“ so mu posvetili z vžigalico v obraz. „Ni on!“ so dejali in so iskali dalje. Mi smo okameneli. In spet se je čul udarec z bajonetom v kosti in hropenje. Ko se je zdaniło, v zaporu ni bilo ubitega človeka poleg mene in dr. Fabijanića. Ta slučaj je poleg mnogih drugih prišel po februarški revoluciji 1915 pred danji „svet delavskih in vojaških odposlancev“. — Pred „sovjete“ je prišel tudi slučaj Pavla Perića in Milana Lazića. Perić in Lazić sta pričala: V gluhi noči sva se vračala iz mesta v „Kanatnij zavod“. Ko sva prišla kraj jetnišnice, sva opazila, da stoji tamkaj pokrit voz. Greva bliže in odkrijeva. Na vozu so ležala štiri okrvavljena trupla v avstrijski vojaški obleki. Zbežala sva in se skrila za voglom, ker sva čula korake. „Slabosilci“ so prinesli še peto truplo. Vrgli so je na voz in pognali konje. Odpeljali so jih v mestni krematorij (sežigališče), vrgli mrtvece v jamo, naložili nanje slamo in jih sežgali . . . — Ribiči in odeški mornarji so naleteli na mrtvece v Črnem morju. — Pogled z dvorišča skozi obokno mrežo v ječo je bil grozen. Stražarji „slabosilci“ so stali z natak-njenimi bajoneti med jetniki in jih ostro fiksirali: „Ti se nečeš vpisati!“ so se surovo zadirali nad sužnji. „Vstani, hodi ven!“ In odgnali so pojedince na ozki in temni hodnik pred ječo in jih zverinsko tolkli s puškinimi kopiti.

Vse to se je zgodilo koncem oktobra 1916. leta v „Kanatnijem zavodu“, toda antantnemu časopisju, predvsem angleškemu pa so pošiljali Srbi obsežna poročila o „uspešnem“ snovanju jugoslovanske vojske.

Tiste dni je bil prebran sužnjem Hrvatom in Slovencem tudi odlok carja Nikolaja II., v katerem se jim je obetal, da jih ne bodo vseh poslali na fronto — kot srbske prostovoljce — dokler zavezniška vojska ne prodré v jugoslovanske kraje.

(Dalje prihodnjič.)

Kako se misli letos pobirati žito?

S posebnimi ukazi je bilo določeno, kako je letos pobirati krušno žito in je dala kranjska deželna vlada tudi tozadevna navodila okrajnim glavarstvom. Po teh navodilih bi bilo spraviti toliko žita skupaj, da bi bila krita potreba nepridelovalcev do 1. novembra t. l. Za celo deželo je bil določen gotov kontingent, ki ga je vlada zopet primerno razdelila na posamezna okrajna glavarstva.

Kakor je bilo že v eni prejšnjih števil „Resnice“ opisano bi imele zaradi zbiranja žita poslovati takozvane zbiralne komisije, ki jih za vsakih 5—6 občin določi okrajno glavarstvo, v katere komisije pa je poklicati

tudi zastopnike kmetov, katere predlaga glavna kmetijska korporacija.

V smislu tozadevnih ukazov in instrukcij bi človek mislil, da se kontingenti sploh ne bodo razpisali, a če se razpišejo pa, da se bodo vendar gibali v gotovih mejah, da kmetijski producent ne bo ob ves pridelek ampak, da bodo kmetje pozvani h komisijam, kjer bodo izpovedali koliko so pridelali in koliko momentanno lahko prostovoljno oddajo.

No sedaj pa kar po vrsti čujemo pritožbe občin, da je bil glavarstvu predpisan previsok kontingent in imajo zato kar po vrsti vse občine toliko krušnega žita oddati, da niti ni prav verjetno če so sploh toliko pridelale. Zlasti pa se čujejo pritožbe iz nekega okraja na Dolenjskem, da je tamošnje glavarstvo kontingente že razdelilo na občine in zahteva, da župani določijo koliko ima oddati vsak pridelovalec, da bo dosežen kontingent. To kontingentiranje na posameznike bi moralo biti kmalu gotovo in tozadevni sezname predloženi glavarstvu do 1. septembra, toda kar je najlepše — glavarstvo še niti ni določilo zaukazanih zbiralnih okrožij niti tozadevnih komisij. Ali meni dotično glavarstvo, da bodo župani slepo vsakemu kmetu naprtili tolikšno dajatev, da se pokrije kontingent brez ozira na to če kmetu za njegov trud kaj ostane ali ne. Gospodje pri glavarstvu naj se držijo predpisov in naj se zavedajo, kje se jih glava drži, določijo naj zbiralne okoliše in zbiralne komisije, ki bodo na podlagi popisov njiv in fakičnega pridelka (pridelek bi bil že itak slab, poleg tega pa je v okraju baš žita in vinograde dodobra oklestila toča) dognale koliko vsak posameznik more prostovoljno oddati. Ako se s prostovoljnimi oddajami pokrije kontingent bi bilo nadaljno zahtevanje opustiti in počakati kaj bodo dognale komisije v jeseni.

Po načinu nasilnega predpisavanja oddaj kakor ga zahteva omenjeno okrajno glavarstvo brez zbiralnih komisij ni vse prav, kajti po mojem nemerodajnem mnenju vendar vlada kljub vsem popisom ne more vedeti koliko more kak kraj oddati, da ne bi bil noben pridelovalec prizadet. Ravnotako tega ne ve noben župan. Šele komisije bodo mogle dognati koliko vsak posameznik more oddati in kako visok bi moral oziroma mogel biti kontingent, da se ne bo delalo krivice. In to je pravi pomen komisij. Ako posamezni pridelovalec sedaj odda nekoliko manj kot bi mogel, ali pa, ker morja le natančno ne ve koliko je namlatil oziroma bo še namlatil in ne upa sigurno reči koliko bo končno znašal njegov pridelek, tedaj mu bo komisija v jeseni še vedno lahko odmerila oddajo, ako pa bi morali župani predpisati oddaje kar na slepo tedaj bi moral marsikateri posestnik oddati več krušnega žita kakor ga je sploh pridelal. Ali bi to bilo mogoče in prav, ko bi v takem slučaju revežu morali odvzeti vse do zadnjega zrna? Kje bi bilo potem seme, kje pridelovalčev zakonsko priznani delež za preskrbo svojcev? Župani bi si s takim predpisovanjem na ukaz glavarstva nakopali po nepotrebnem mnogo sovraštva. Pozivljamo našo deželno vlado, da v tem oziru glavarstvom jasno dopove kak namen in pomen imajo takozvane zbiralne komisije. Da je uradovanje teh komisij upravičeno in potrebno je izprevideti že takoj v začetku njihovega uradovanja. Iz več krajev nam dohajajo poročila, da je komisija na podlagi statističnih zapiskov izračunala za posameznike večje oddaje kot so njihovi pridelki in navadno skoraj za vsakogar več kot bi mogel oddati. S pomočjo vseh članov komisije pa se je naposled moralo ugotoviti, da je bil pridelek zaradi snetjavosti, rje, ali preobilne moče in drugih neugodnosti in toče res toliko in toliko slabši, na kar se je še

moglo določiti koliko naj posameznik odda. To posebno velja tudi za one slučaje, kjer žita iz kakoršnegakoli vzroka niso mogli omlatiti. Bolje in pravičnejše je, če posameznik sedaj odda nekoliko manj kot pa nekoliko preveč, saj ako je oddal premalo, ga itak doseže komisija v jeseni. Oddaji se tedaj ne bo mogel izmuzniti nihče, zato naj bi bili sedanji predpisi vedno izračunani z gotovo obzirnostjo.

Kako postopajo Lahji z našimi vojnimi ujetniki!

Častnik, ki se je vrnil iz italijanskega vojnega ujetništva, pripoveduje: Razmere v italijanskih taboriščih, posebno v Cassino so tako slabe, da si slabših ni mogoče misliti. Lahji pretepajo častnike in moštvo, ne da bi dobili za to zadoščenje. Vsak dan se dogaja, da vojne ujetnike privežejo ali vklenejo. V posebno zabavo je menda Lahom, da ujetnike radi majhnih prestopkov uklenjene po mestu ženejo na sodišče. Radi vsake malenkosti so častniki in moštvo kaznovani s strogim zaporom, čestokrat pridejo kar naravnost pred vojno sodišče. Za vsa ta navedena dejstva je obilo dokazov na razpolago. — Prehrana moštva je taka, da skoraj od lakote umira. Stanovališča mrgole mrčesa, ker sveže slame ujetniki ne dobivajo in se tudi kopati ne morejo. Zanesljive priče pripovedujejo, da so laški častniki iz stanovanj ujetih naših častnikov pohištvo večinoma pokradli in prodali; tako da ni najpotrebnejšega. Sobe po večini ne zaslužijo tega imena, ker nimajo stropa in čestokrat niso na vse strani zaprte. Najslabše se godi v tem oziru praporščakom in aspirantom, ki prebivajo v velikih hlevom podobnih prostorih. Po zimi se navzlic ostramu mrazu ne kuri, vsled česar so dobili naši ujetniki hude ozeblin. Za bolnike ni ničesar preskrbljenega, ker manjka sob, zdravil in pa instrumentov. Posebno trpe na malariji bolni, ki so si bolezen nakopali pri delu v močvirnih pokrajinah, kjer Italijani ne delajo več. Teh ljudi je sama kost in koža, kajti z italijansko vodeno juho in gniliimi slaniki se ne morejo pozdraviti. Ujetnik si tudi z lastnim denarjem ne more kupiti priboljška, še celo sadja je težko dobiti, dasi ga je mnogo. — Kadar gredo častniki na sprehod, jih koraka do 150 v četverostopu kako urb daleč po prašni cesti, obdaja jih močna straža z nasajenimi bajoneti, to pa baje radi tega, ker bi sicer posameznega ujetnika razmesarilo vrlo italijansko ljudstvo. Kako pa se pri nas postopa z laškimi ujetniki, se pa sploh ne da primerjati. Navzlic temu kriče laški listi o avstrijskih grozodejstvih vsakokrat, ko se povrnejo izmenjani italijanski ujetniki iz Avstrije. — Največja sramota je pa to, kako se Slovane sili, da naj vstopijo v čehoslovaško legijo. Častnike pošljejo v posebna taborišča, kjer pritiskajo na nje z obljubami in grožnjami. Jednostavnejše se postopa z moštvom. Puste jih stradati, jim pokažejo ponarejene slike podčastnikov in tovarišev v legijski uniformi, ali jih pa prisilijo, da na slepo podpišejo kak spis, vsled česar jih potem s silo vtaknejo v legijo. Ali ni proti temu nikakega sredstva? — To pa niso vse pritožbe, ampak le nekatere glavne, koje tu izražam v imenu tovarišev, ki so še v sovražnikovi deželi. Samoobsebi je umevno, da morem vse trditve o vsaki točki podpreti z dokazi.

To so zopet novi dokazi, kako živinsko postopajo Lahji z ujetimi Avstrijci, oni Lahji, ki so zavezniški veleizdajalskega Trumbića, oni Lahji, ki naj pomagajo Angležem razkosati našo Avstrijo, pripoznajo Jugoslovane za neodvisen narod in jim pomagajo ustanoviti svobodno Jugoslavijo.

Dnevne vesti.

Proti majniški deklaraciji. Ob koncu „zaupnega posvetovanja“ v Ljubljani je predlagal srbski poslanec Budisaljevič sledeči komuniké: „Konferenca v Ljubljani dne 17. avgusta 1918, ktere so se udeležili Poljaki, Čehoslovaki in Jugoslovani, se je bavila z vsemi kulturnimi, političnimi in gospodarskimi problemi, z uresničenjem pravice samoodločbe udeleženih narodov, z trajnim razmerjem teh narodov med seboj in do drugih držav. Ugotovilo se je popolno jedinstvo vseh odposlancev tako glede uprašanja temeljnih načel, kakor tudi glede vprašanja skupne taktike v doseg končnih ciljev.“ — Ta komuniké je bil soglasno odobren. Torej niti besedice sklicevanja na majniško deklaracijo, niti besedice o habsburški dinastiji in neomajni volji našega naroda živeti samo v Avstriji. Dr. Korošec je prebral na večernem komerzu naslednji pozdrav knezoškofa dr. Jegliča: Slavni zbor! Srčen pozdrav in obilen blagoslov vsem slovanskim gostom z juga in severa. Složno naprej v smislu naših patriotičnih majniških deklaracij, v slogi je moč! † Anton Bonaventura, škof“. Kljub vsemu navdušenju, ki ga je na komerzu izzvalo to škofovo pismo, dvomimo da bi blagoslov priznali taki gostje kot je bil dr. poslanec Kalina, ki se je označil v seznamu drž. poslancev kot „brezverec“ (konfesionlos). Knezoškof je s tem pismom iznova izpričal, da stoji na majniški deklaraciji. Tudi mi stojimo na stališču majniške deklaracije, zato moramo udejestviti naslednje: Zanimivo je, da po takem škofovem pismu, škofovo stališče niso prav nič upoštevali in so majniško deklaracijo kratkotalno prezrli. Knezoškofa so spravili v čuden položaj s tem, da nihče cesarju Karlu, dasi je bil njegov rojsten dan, ni niti nazdravil, kakor sploh na celi prireditvi ki se je vršila menda namenoma ob za Avstrijo in cesarsko rodbino slavnostnih dneh, niso odposlali najmanjše udanostne izjave. Tako netačno so briskirali knezoškofa! Ali bo g. knezoškof sedaj uvidel, da se je zmotil, ko je mislil, da pozdravlja patrijotično družbo? Namesto izjave udanosti habsburški dinastiji, ki je bila v prejšnjih letih sklenjena vsikdar, kadar so se zbirali slovenski katoličani in še ni bilo proti majniški zagrebške deklaracije, je imel kot nekak protitež proti škofovemu pismu, poslanec Klofač odločno protiaustrijski govor. — „Slovenec“ je vedno, ko je še stara struja imela pri njem besedo, cesarjev rojstni dan „dostojno proslavil. Letos cesar ni dobil mesta na prvi strani, tam se je šopirila proslava čeških svobodomiselcev, o cesarju so pa imeli med priprostimi dnevnimi novicami samo par vrstic. Ali se to pravi: stati na stališču majniške deklaracije? Urednik dr. Izidor Cankar je podpisal zagrebško deklaracijo in se samo po tej ravna. — Po tej udeležitvi je umevno, da niti eden zastopnikov „Jugoslovanskega kluba“, dasi so bili v Ljubljani, ni smatral za vredno potruditi se k cesarski maši v stolnici. Niti vitez Pogačnik, ki kljub svoji radikalnosti na spodaj, (na zgoraj si čisto nadevlje drug obraz) ne zametava polkovnikove vojne (t) plače, ni prišel k cesarski maši. Namestu tega so vlačili slovanske goste ob tem času po ljubljanskih cestah, na čelu dr. Mantuani, okoli pa polno mladcev prepevajoč „Ajdmu mi Sokoli“. Ali ni bila to „lepa“ proslava cesarjevega rojstnega dne v smislu majniške deklaracije? — Praški župan je pozval prebivalstvo naj proslavi cesarjev rojstni dan. Kljub temu, da je sedaj ljubljanski župan prijatelj knezoškofov, takega oklica v Ljubljani nismo videli. Ljubljanski župan pa je izdal oklic, v katerem se niti z besedico ni

spominjal cesarjevega rojstnega dne, pač pa je pozval občinstvo, naj izobesi slovanskim gostom na čast slovenske trobojnice. O cesarskih in slovenskih zastavah cesarju na čast ni imel niti besedice! Tako smo videli sliko, da je bilo ob cesarjevem rojstnem dnevu jako malo cesarskih zastav. Ali je taka demonstracija v prilog majniški deklaraciji? Tak avstrijski župan je pač samo v Avstriji mogoč! Tako postopanje ne demontira samo majniške deklaracije, ampak daje orožje v roke tudi nasprotnikom naših deželnih barv. Naša deželna zastava je in mora biti nerazdružljiva z zastavo cesarske hiše! — „Slovenec“ glavno glasilo Katoliškega tiskovnega društva, nima besede za obsodbo o krutem postopanju z našimi vojnimi vjetniki v Italiji, vsa taka antanti ne ljuba poročila zamolči. Zato ga pa Italijani citirajo na svojih protiaustrijskih letakih. Vsak dan časopisje katoliškega tiskovnega društva demontira patrijotično majniško deklaracijo. Kaj pomenja čudna pisava raznih listov, kaj pomenja da niti v mirnem času nismo imeli toliko radikalno narodnih slavnostij kot sedaj? — Odgovorimo odkrito: Znani agitatorji, katerih zveze z antanto so očividne, hočejo pripraviti ljudstvo na jugu za slučaj, ako bi prišlo od njih in od antante zaželjeno ljudsko glasovanje, da bi ljudstvo takrat bilo tako „pripravljeno“, da bi se izjavljalo proti Avstriji. To je skriti namen — katerega pa jasno vidimo in se prav nič ne bojimo, da nanj pokažemo. Kdor hoče biti slep, naj bo, mi pa slepi nočemo biti. Tako branimo majniško deklaracijo, vsako drugo stališče je pa — proti majniški deklaraciji! Srečen razvoj našega naroda je samo v okviru Avstrije mogoč in nikjer drugod!

Kako se vrši prepovedani komerz. Ljubljanska policija je imela dober nos. Vedela je, da bodo na komerzu 17. t. m. govorniki taki govori, ki se na cesarjev rojstni dan ne spodobijo, zato je komerz prepovedala. Deputacija „Jugoslovanskega kluba“ je pa šla k dež. predsedniku grofu Attemsju in ta je komerz dovolil z opazko, da ne smejo na komerzu govoriti. Razume se, da so prireditelji tako obljubo takoj pojedli. Tako se je vršil komerz in govori brez vsake kontrole, ker niti vladnega zastopnika blizu ni bilo, „ker nimajo nobenega, ki bi razumel češke in poljske govornike.“ Po Ljubljani kroži radi tega naslednji dovtip: Domov grede od komerza vpraša Čeh Poljak: Ali si opazil kdo je najbolj pogumen na Jugoslovanskem? Poljak: To je policijski ravnatelj, ki je imel pogum komerz prepovedati. Čeh: Dobro, pa še pogumnejši je c. kr. deželni predsednik, ki ga je potem preko policijske prve prepovedi dovolil.

Janez Kalan — glas upijočega v puščavi. Vsi lepi nauki, ktere je „Zlata doba“ podala pod naslovom „Tako se ne dela za domovino“ so bile bob ob steno. To je jasno zopet pokazala dr. Krekova slavnost v Št. Janžu na Dolenjskem. Tu se je pilo brez primere. Že v popoldanskih urah je bilo videti obilico opotekajočih se moških, in kar je bilo še najžalostnejše je bilo to, da se je tudi ženstvo veliko preveč privoščilo božje kaplice. Splošna pijanost je pa prevzela ponoči vse goste, katerih je bila še velika množina, in dobro naloženi so se ponoči in proti jutru gurali proti postaji Karmel, kjer so se vsi vprek polegali po železniških vozovih. Odigrali so se gnjusni prizori. — Tako žalostno se je končalo „veliko narodno delo.“ — G. duhovni svetnik Janez Kalan pa mora sedaj uvideti, da je njegovo resno delo zaman; saj ne prinaša niti najmanjšega plodu, ampak ravno nasprotno, vsaka naslednja dr. Koroščeva „narodna“ prireditve je bolj zalita z vinom. G. Janez Kalan, sedaj vidite, da „ustanov-

ljenci, Jugoslavije ne marajo resnega dela! Zato sta pa Šusteršič in Janez Kalan izkjučena iz Jugoslavije.

Kako je bilo v Št. Janžu poskrbljeno za udeležence Krekove slavnosti. V petem letu te grozne svetovne vojne, ko povsodi vlada splošno pomanjkanje vsega, ko umirajo ljudje lakote, ko stotina mater solznih očí in s tugo v srcu noč in dan skrbi, kje bi dobile grizljaj za svojo od gladu medlečo deco, je bilo v Št. Janžu vsega v izobilju. Bilo je cele skladovnice velikih pšeničnih hlebov v taki množini, da jih niti množica povžiti ni mogla. Mesa, govejega, telečjega in svinjskega je dobil vsakdo, kolikor ga je hotel. Se celo pravi emendolski sir so prodajali. — To je menda tudi „delo“ za domovino, da se v tem času splošnega pomanjkanja razsipa z živili in polni želodce že itak sitim ljudem — kajti tacih slavnosti se pri tej draginji morejo udeleževati le oni, ki imajo nabito polne denarnice — drugim revnim soplemenjakom se pa trga od uš grizljaje. Ali je Jugoslavija namenjena samo za bogatine, reveži pa naj že preje vsega hudega vzemo konec? — Vsekako pa mora obstojati debelo prijateljstvo med deželno vlado in temi jugoslovanskimi „apostoli“, ker sicer ni razumljivo, odkod so dobili to obilico živil na razpolago, saj mora naš kmet napraviti celo vrsto potov, predno sploh dobi mlevsko karto, da more dati v mlin ne baš veliko odmerjeno mu množino žita.

Kaj ne gre v glavo našim ljudem?

— **Ples na čast mrtvecu.** Vse dr. Koroščeve „narodne“ prireditve zaključijo ples, ki redno traja do ranega, včasih tudi do poznega jutra. Plesa seveda tudi ni manjkalo na zadnji prireditvi v Št. Janžu o priliki odkritja plošče v spomin ranjemu dr. Kreku. Plesalo se je vso noč in na več krajih. Drugi dan so naši dobri ljudje zmajevali z glavami rekoč: Kako se je obrnil svet in z njimi vred vse višje glave. Pred začetkom „ustanavljanja“ Jugoslavije so nam s prižnice prepovedovali ples in zabijevanje, da bo vsako žegnanje za več let ustavljeno, kjer se bo plesalo. In sedaj! Ravno nasprotno! Pri vseh slavnostih, ktere prirejajo in vodijo mladinski duhovniki, se pleše, pleše in pleše. Menda že mora biti sedaj tako, ko sta si v tesnem objemu nova S. L. S. in liberalci. Toda nam pa vendar ne gre in ne gre v glavo, da je to prav in da nam ples prinese našo narodno svobodo in odrešenje. Ali so mladini smrti dr. Krekove tako veseli da pri slavnostih v spomin mrtvecu plešejo?

Na dan ustanovitve „Narodnega sveta“ pride župan z dežele v Ljubljano in se snide z jugoslovanskodemokratskim agitatorjem. Ko vidi župan zastave, reče: „Ali boste kaj kmalu imeli Jugoslavijo?“ — „Jo že imamo“, odvrne ta. Župan: „I, kje ste pa denar dobili? Taka reč košta.“ — „Denar imamo tudi, je že vse preskrbljeno.“ — „Koliko pa?“ — „125 milijonov.“ — „Kje jih pa imate? Ali so v državni blagajni shranjeni?“ — „Ne, to je dala antanta. Denar je že kovan, in sicer ves iz srebra in zlata ter ima slovenski, hrvaški in srbski napis.“

Cenzura. V raznih jugoslovanskih listih beremo vsak dan pritožbe nad cenzuro. V resnici je pa cenzura n. pr. na Francoskem mnogo strožja kot pa pri nas. Cenzura se na Francoskem ne usmili niti Čehov izdajalcev. Bivši docent na praški trg. akademiji, sedaj k sovražniku pobegli Edvard Beneš je spisal „evangelij“ k sovražniku pobeglih Čehov. V tej knjigi je francoska cenzura konfiscirala kar dve strani. Na teh dveh straneh je bil zemljevid bodoče češke države, kakor si jo predstavlja Beneš. Torej celo Francozom, se zde take agitacije take

bajke, da jih sami brišejo s papirja. Iz tega vsak tudi lahko spozna, da se bodo pri mirovnih pogajanjih Francozi in Angleži v prvi vrsti brigali za sebe, ne pa za Čehe in Jugoslovane. Vse tozadevne obljube so proračunjene le na to, da bi dobili v boju za svoje interese kako pomoč, potem bodo pa izdajalce plačali tako, kot se izdajalce povsod plačuje.

Ostra sodba. Socialnodemokratski „Najprej“ tako-le osvetljuje delo naše meščanske gospode: „Trebalo bi napisati cele debele knjige o „patriotičnem“ delu naše buržoazije od časa ruske revolucije in dunajskega atentata do danes. V hrvatskem saboru so njeni zastopniki pevali o demokraciji, svobodi in združenju vseh Jugoslovanov, a publika (buržoazka) z galerij je ploskala tem svojim socialpatriotom, tem svojim zaščitnikom. Buržoazija je povsod tista, ona je proti vsakomur, ki ne piska na njene „diple“. Taka je vsa buržoazija, in naša tudi. Jugoslovanska buržoazija vpije oborožena z idejo demokracije v svojih časnikih o demokracizaciji našega pogubnega družabnega reda in nas hoče prepričati z dolgimi časnikarskimi članki in različnimi deklaracijami o potrebi ozdravljenja našega narodnega življenja, toda o kakem delu v tem pogledu ni nič videti. Minilo je že leto dnij, kar čujemo neprestano povest o narodni koncentraciji, o narodni organizaciji in narodnem svetu. Delavci ne vidimo pri buržoaziji narodnega dela, ampak samo protinarodno delo, ki ga na svojem hrbtu čutimo. Iz njegove „patriotične“ dela ni videti nič tistega, kar so njeni voditelji nastopili v svet. Ne dajmo se goljufati buržoaziji. Pride že dan narodne sodbe in narod bo izrekel grozno sodbo nad svojimi tlačitelji in tudi nad jugoslovansko buržoazijo. — To so krepki stavki v dobi „narodne sloge“ za katero je predpogoj, kakor smo brali v Slovincu, odstranitev dr. Šusteršiča. Pri „Slovincu“ se korenito motijo, če menijo da si bodo sedaj ljudje pustili napraviti deske pred oči.

Nevednost ali zlobnost. Bilo je tiste čase, ko se je začela po deželi divja gonja zoper dr. Šusteršiča, da se mu ni hotelo pustiti niti lasu več poštenega na glavi. Mlad kranjski g. kapelan sede neko sveže jutro na kolo in se odpelje na romantično koroško stran. Tam se snide s koroškim duhovnikom, znanim domoljubom. Leta mu pripoveduje: „Nedavno sta bila pri meni dva gospoda iz Ljubljane — imen ni hotel povedati — ki sta pripovedovala, koliko jeze vlada na Kranjskem med kmeti zoper dr. Š., ker je baje ta prepričal, da ne morejo kmetje živino prodati; kar v anonimnih pismih nam izražajo svojo nejevoljo. Kranjski gospod, ki je komaj prišel v službo in v domačih razmerah še ni bil posebno verziran, je bil v zadregi in ni vedel kaj bi odgovoril koroškemu tovarišu. Ko mi je poznej kranjski sobrat pripovedoval o tem dogodku, se nisem malo čudil, toliki predrznosti ali nevednosti gotovih obrekovalcev. Vsaj so na pomlad leta 1915. šle goveje cene rapidno na kviško in na sejmi v Kranju so dunajski in budimpeštanski kupci redno pokupavali velike množine živine. Poleg tega se je po izbruhu laške vojske ravno pred ajdovo setvijo zahtevalo od kranjske dežele okoli 30.000 glav živine, tako, da so bili kmetje v grozni stiski, ker niso imeli delavne živine. In sedaj slišim, da kranjski kmet ne more prodati živine in da je tega kriv dr. Šusteršič. Komu bi ne zavrela kri ob taki lažljivosti ali neumnosti? — Naj pripomnim dodatno, da sem imel ravno takrat v rokah cel šop kopiranih aktov deželne odbora na c. kr. deželno vlado, iz katerih je bilo jasno razvidno, kako se je deželni odbor pogumno potegoval za koristi kranjskega kmeta. In

vkjub temu tako predrzno obrekovanje! Ni čuda, da se mi je jela ta gonja zoper dr. Šusteršiča gnjusiti.

Po Češkem se širijo, kakor čitamo v listih, vesti, da je izdala antanta češke novce. Veljali bi, kakor frank, a imeli bi češki napis in bi se zvali „sokol“. Videli nismo še nobenega. Hkrati so se začele širiti vesti o jugoslovanskih denarjih.

Naše šolstvo po vojni. V socialistični reviji „Demokracija“ razvija neki P. Fl. svoje misli o našem šolstvu po vojni. Piše namreč, kakšno bodi po vojni nižje šolstvo, srednje šolstvo, ter visoka šola. Pisatelj stavi kot načelo narodno šolo. Zatrjuje, da ves pouk in vsa vzgoja temelji na narodni podlagi. Navaja splošno deset točk, pa niti pri eni se ne dotakne versko-nravnega momenta. Navaja načela za ugotovitev učiteljskega stališča. Omenja socialne naprave v šolskem oziru. Govori o izvenšolski splošni narodni vzgoji ter zaključi dopis z besedami: Narodu je potrebno šolstvo, ki prežeto z idejo narodne vzgoje, svobodno od vsakega in kakršnegakoli pritiska, nudi vsakemu narodnemu udu neovirano po njegovih možnostih in njegovih nagnjenjih možnost izobrazbe v korist narodu. Spis je sestavljen po najnovšem programu J. D. S. Ondi slove točka 3 o izobrazbi in vzgoji šole doslovno: Šola izobrazja državljana, da bode duševno in telesno pripravljen za praktično življenje, da bode svoboden po duhu in željan napredka. Vzgoja naj ga v demokratičnem duhu zdrave človečnosti, socialne odgovornosti in narodne zavednosti, ki rodi v posamezniku čut socialne pravičnosti, ljubezen do dela in plemenito samozavest. — Lepo doneče besede! Katoliški pedagog pogreša v dopisu versko-nravnega momenta Šola nadaljuje in dovršuje vzgojno delo starišev in pripravlja na javno življenje v državi in v cerkvi. Šola je kraj, kjer se srečujejo družina, država, cerkev. Dobra šola mora služiti vsem trem: starišem naj vzgoji dobrih, pokornih sinov in hčera; državi naj preskrbi spretnih, marljivih, zvestih državljanov; cerkvi naj da vrlih, po katoliški veri živečih, značajnih mož in žena. Da bode šola krepka pomoč tako rodovini, kakor državi in cerkvi, se mora šola pri svojem delovanju vedno ozirati na domačo hišo učencevo, na državo, na cerkev ter mora učencu skrbeti za vse tisto, kar mu bode v poznejših letih ter v javnosti potrebno, tako v hiši, v državi, v cerkvi. Do tega cilja dospel šola le tedaj, ako se stariši, država, cerkev enako vneto zanimajo za javno šolo. Le tam, kjer se pri vzgoji v lepem soglasju trudijo domača hiša, država, cerkev, kjer vsaka s svojega ozira stori svojo sveto dolžnost, tamkaj vrlo cvete šola in donša človeški družbi neprecenljivega sadu. Tudi v bodoče veljaj geslo katoliškega, znamenitega šolnika: „Cerkev in šola sestrici ste dve, ena brez druge biti ne sme.“ „V.“

Iz Sodražice. Občinski odbor v Sodražici je v svoji seji dne 14. avgusta t. l. sklenil: a) da se v celem obsegu pridružuje resoluciji deželne odbora glede izdajalskega početja dr. Trumbiča, b) da se deželni glavar dr. Šusteršič naproša, da obdrži častno občanstvo v občini Sodražica.

Železniška zveza Split-Zagreb. Dalmatinska železniška zveza z Zagrebom je dovršena. Na progi Split-Knin znaša 101,4 km, Knin-Ogulin 230,8 km, Ogulin-Zagreb 200 km, skupaj 532 km. Brzovlak iz Splita v Zagreb vozi 11 ur.

Avstrijski vojni ujetniki se nahajajo še vedno na Ruskem v ujetništvu, med tem ko so vse Nemce iz Nemčije odpeljali domov že meseca aprila. Za Avstrijce se ne zmeni nihče, kar zelo neugodno vpliva na duševno in telesno razpoloženje o teh nesrečnikov.

Straža na meji je zaplenjevala. Iz Ormoža se poroča: Ormoško orožništvo je prijelo dva infanterista, ki sta opravljala stražo na meji. Ta straža na dravskem mostu je imela namen varovati, da bi se ne vlačila živila iz Hrvaškega na Stajersko in obratno. O škodljivosti take straže so svoj čas politično oblast opozorili, ker bi morali biti za živila, ki dohajajo iz Hrvaške, le hvaležni. Ta straža je pa vse zaplenila, kar ji je prišlo pod roko, blago je prodala, izkupiček pa zapila.

Pse božati ali poljubovati je nevarno. V Trientu je umrla 18 letna Silvija de Virgili, katero je po licu polizal pes. Imela je na licu majhno prasko, ki se je s pasjo slino zastrupila. Navzlic 47 vrezom ji niso mogli rešiti življenja.

Cerkve so zaprli v Švici vsled nevarnosti pred nalezljivimi boleznimi. Odredba posvetnih oblasti, da se zapro cerkve v Genfu, Bernu, Neuenburgu, Curihu, Oltenu, v argavskem kantonu itd., je zbudila v katoliških in pozitivnih protestantskih krogih živahen odpor, posebno radi nedoslednosti, ker se cerkve zapirajo, tovarne pa, kjer je več nevarnosti za razširjanje bolezni, so odprte. V Friburgu in Tesinu so ukazali, da se morajo cerkve razkužiti in služba božja omejiti. Ta odredba diše močno po kulturnem boju, in katoličani store prav, če so pozorni in čuječi.

Iz Logatca. Aprovizacija pri nas zelo slabo uspeva. Od 5. junija pa do danes smo dobili le 2 kg moke na osebo in družega nič. Na teden pa dobivamo 10 dkg mesa, živimo le še od nezrelega krompirja in družih zelišč. Zato je pa vse polno trebušnih bolezni in je ljudstvo nižjega sloja že tako izstradano, da kmalu ne bo za nobeno delo več. Boljši sloji seveda še dobro živijo; če aprovizacija nima moke, pa dajo kaj v mlin in si kakšen sir ali salamo privoščijo. Le nižji sloj je obsojen, da mora stradati, poleg tega pa trdo delati. Poljske tatvine se grozno širijo. Kdor ni sadil krompirja, gre pa na tujo njivo, in tako so že cele lehe razrite in krompir odnešen. Ustanovile so se poljske straže. S tem je pa le malo pomagano, ker je samoobsebi umevno, da lačen človek ne more hoditi še po noči po polju. Tako se nam obeta še hujša bodočnost. — Logačan.

Neumni ženski svet. V Puposkovem na Hrvatskem se je vršila minul mesec cerkvena slavnost, pri kateri so nosile ženske na svojih prsih bankovce po 100 in 1000 kron.

Nov način podvodne vojne. Mornariški poročevalec londonskih „Times“ objavlja razkritja o delovanju pasti za podvodne čolne, tako imenovanih „Q-čolnov“. Prva taka ladja je bila „Baralong“, ki je dne 19. avgusta 1915 potopila nek podvodni čoln. Poročevalec zagovarja to metodo bojevanja ter navaja nekaj primerov, od katerih je naslednji jako značilen. Nekega dne je nemški podvodni čoln ustavil tako ladjo, ki je bila videti kot navadna trgovska ladja. Posadka se je spustila v čolne in se je odpeljala od ladje. Samo neka žena z otrokom v naročju je ostala na krovu ladje in kakor brez uma letala sem in tja. Ko je prispel podvodni čoln do ladje, je vrgla žena otroka v odprtino na vrhu podvodnega čolna. „Otrok“ se je razpočil, ker je bila bomba, ter je potopil podvodni čoln. Pozneje je bila ta „žena“ odlikovana z redom kraljice Viktorije.

Bolgarska bajka. Bolgarski list „Mir“, ki je vladil Malinova blizu, je priobčil sledečo bajko: „Beg je prigovarjal kmetom tako: „Pojdimo skupno na medveda, da ga ubijemo.“ Kmetje se branijo: „Saj mi nimamo ovac, nam krvoločni medved ne škoduje.“ Beg jim obljublja: „Pri lovu na medveda ubijemo še kakšno drugo žival ter si razdelimo meso in kožo.“ „Nimamo čevljev

in ne smodnika.“ „Vse, vse vam dam!“ Kmetje gredo na medveda, ustrelijo ga, zraven pa še nekaj zajcev in srno. Kmetje hočejo deliti lovski plen. „Počakajte!“, jim zakliče beg in dvigne roko, „moramo napraviti račun!“ In računa: Toliko in toliko stane obutev, katero je dal kmetom, toliko smodnik, toda treba je še prišteti hrano: kruh, sir in čebulo. Vlovljene živali ne morejo pokriti vsega dolga. Zato si jih beg obdrži in kmetje mu ostanejo še nekaj dolžni. „A to je res lepo“, mrmrajo vznemirjeni kmetje, „zato, ker smo ubili medveda, nismo ničesar zaslužili?“ A beg je slišal njihovo mrmranje in pravi: Dolg je dolg, a vi ste sužnji. Z Bogom!“ A kmetje so se pomirili, ker jih je beg proglasil za sužnje. Dolg je pač dolg.“

Gospodarske vesti.

Vojna in kmet. Pred vojno je kmet splošno veljal za zadnjega človeka. Finejšim ljudem, recimo meščanom, je kmet prehudo dišal po gnoju in po živini. Socijalni demokratje so kmeta pred vojno obkladali s priimkom „zarobljeni in zabiti kmet“. V dobi svetovne vojne, ko se vse tako strašno spreminja, se je tudi razmerje med kmetom in meščanom, med mestom ter deželo zelo, zelo spremenilo. V sedanjem žalostnem času, ko se bridko čuti pomanjkanje živil, je postal kmetič spoštovan, od vseh zelo obiskovan. Z dnem raste veljava kmečkega stanu. Tudi slavna gospoda gre previdno, olikano, prikupljivo okrog kmeta, ki prihaja s polnim nahrbtnikom med sestradane, četudi ukusno oblečene meščanke ter meščane. Uro daleč se trudi ubogi meščan, da pride kmetu naproti ter ga hiti laskavo obsipavati z mamljivimi naslovi: gospod-kmet, ali morete kaj žita prodati? Gospa-kmetica, po čem daste jajčka? Gospodična-kmeta hči, ali prodate krompirja, mleka, moke? Toraj šele svetovna vojna je ljudi ter oblasti prisilila uvaževati kmečki stan ter spoštovati trpina-kmeta. Pred vojno so zapuščali domačo grudo in so iz dežele drveli v mesta, v tovarne. Le denar, denar so hoteli kopiciti. Buhnala je svetovna vojna. Neusmiljeno traja... Sedaj v dobi vsestranske bede in lakote si pa tiho in glasno vsakdo želi, da bi živel med poljedelci na kmetih. Želeti je, da bi se kmet ne prevzel, ako mu začasno gre bolje, nego meščanu. Drugi stanovi naj pa tudi v bodoče po vojni cenijo kmečki stan, naj ga spoštujejo in podpirajo. Kmet kakor meščan naj zanaprej s premislekom večkrat ponavlja četrto prošnjo Gospodove molitve: Daj nam danes naš vsakdanji kruh!

Žetev. Pretekla vojna leta so nas naučila, da cenimo letni dohodek zemlje nekoliko previdneje kakor prej. Mi moramo pri cenitvi žetve upoštevati, da na istem prostoru kakor prej danes ne priraste več toliko, kakor nekdanj, ker ni toliko gnoja na razpolago in ne toliko človeških in živalskih delavnih sil, kakor smo jih imeli v delavni dobi. Vrh tega je ponekod primanjkovalo tudi semena. Letošnji dohodek cenijo v splošnem kot srednji. To velja pred vsem za pšenico in rž. Boljše kakor lani sta obrodila ječmen in oves; ječmen se v mnogih krajih še ni tako dobro obnesel, kakor letos, odkar je vojska. Krme je mnogo več kot lani, in tudi sadja bo precej. Na Ogrskem cenijo žetev uradno tako: Pšenice bodo pridelali 28 mil. centov, rži pa okroglo 9 milijonov. Privatne cenitve so pa mnogo višje; cenijo, da bo za 4 milijone centov več žita, kakor se poroča uradno. Uradna cenitev je brzokone zato tako nizka, da ne bi mi v tostranski državni polovici, ki smo na Ogrsko popolnoma privežani zaradi prehrane, od Ogrov preveč zahtevali. Ogrji sicer reče celo armado, to je res; prebitka pa nočejo kratko malo dati

nam, ampak zahtevajo za vsak cent žita odškodnino v premožu in v industrijskih izdelkih. Če pa šajo kaj za denar, pa zahtevajo zelo velike svote. Za kmete je važno tudi razmerje, koliko bo od nove žetve odpadlo nanje in koliko bo treba oddati. Preteklo leto so cenili dohodek žetve na 26 mil. metr. stotov, vojnožitni zavod jih je pa dobil samo 8 milijonov. Kar je ostalo, so obdržali kmetje. Ker je pa takozvanih „samoprehranjevalcev“, torej kmetov, pri nas vobče manj, nego mestnih ljudij in takih, ki delajo v tvornicah, zato že vpijejo, da bo treba kmetom vzeti več nego lani in da bo treba mlino mnogo strožje nadzorovati. Poštenemu nadzorstvu se seveda noben pošten človek ne upira; dvomimo pa, če bo mogoče na ta način zatreti zakotno trgovino in vse poljske pridelke spraviti pod državno nadzorstvo. Državno gospodarstvo je napravilo usodno napako koj ob početku vojne takrat, ko so določili najvišje cene za poljske pridelke, za industrijske pridelke pa ne. Kmet oddaja žito leto za letom po razmeroma nizkih, le malo zvišanih cenah. Če pa kupi obleko ali čevlje, mora pa plačati vse silno drago. Prej je veljal mernik pšenice 3 gld., par čevljev pa tudi toliko. Torej je dobil kmet za mernik žita par čevljev. Kako je pa danes? Za par dobrih čevljev plačujemo po 400—500 K, če jih dobimo — koliko pa plača kmetu vojnožitni zavod za mernik pšenice? In to je, kar smo hoteli dokazati, da je bila napaka napravljena že od začetka, ki se je danes tako razrastla, da je ne bo mogoče več izrjavati. Zato se je tudi zakotna trgovina tako razredila kakor muhe v gnoju, Kmet hoče imeti in mora imeti obleko in obuvalo. On dobi oboje, ali za kakšne cene? Kako naj si pomaga? S skrivanjem! To je naravno. Pošteno in postavno to seveda ni in ne odgovarja oblastvenim naredbam. Ali ravno oblastvene naredbe od početka vojne so mnogo krive, da stoje stvari tako kakor so. Mi pravimo: Nakažite poljedelcem toliko obleke in obuvala ter orodja, kolikor neobhodno potrebujejo, pa bodo imeli prekupci in drugi zakotneži mnogo manj uspeha.

Ustanove in podpore za učence obrtnih državnih učnih zavodov. Kranjsko deželno društvo c. kr. avstr. zaklada za vojaške vdove in sirote nam sporoča: C. kr. ministrstvo za javna dela je z odlokom z dne 8. aprila t. l. št. 10.398 XXI b, odredilo, da se je ozirati pri oddaji državnih ustanov in podpor za učence na obrtnih državnih učnih zavodih pri sicer enakih okolnostih na one učence, ki morejo dokazati, da so pohvalno opravljali vojaško službo pred sovražnikom, ali so bili pa med isto ranjeni, ne da bi bili vsled tega vojni pohabljeni v smislu § 9 cesarske naredbe z dne 7. decembra 1918, drž. zak. št. 364, in da se je v jednaki meri ozirati na one učence, katerih očetje so v tej vojni padli.

Skrbi naših sovražnikov glede prehrane. Milanski prefekt je določil, da dobi oseba mesečno 400 gramov mesa, vstevši tudi zmrzlo meso. Milanski mesarji so izjavili, da znaša množina mesa za avgust le 1600 stotov, od česar pride pri 700.000 prebivalcev le okoli 230 gramov na osebo. V isti zadevi se poroča iz Chiassa: Ker ni v Italijo prišlo nič prekomorskega zmrzlega mesa, so morali mesnice v Milanu zapreti za nedoločen čas. Tudi „Journal“ poroča, da so pariški trgovci s klobasami sklenili, da bodo imeli zaradi pomanjkanja blaga od 5. avgusta do 5. oktobra prodajalne vsak teden tri dni zaprte.

Sušite sadje! Zadnji čas poročajo časniki, da se je v sredi l. 1917. v Zagrebu ustanovila zadruga „Prunus“, ki je v pol leta izvozila v Avstrijo: 84 vagonov jabolok; 1/4 vagona hrušk; 8 1/2 vagona suhih hrušk; 86 vagonov svežih sliv; 27 vagonov suhih

sliv; 2 vagona marmelade; 12 vagonov kostanjeve moke; 4 vagona buč; 454 vagonov kisle repe. Ti podatki dajo nekaj misliti. Tudi s Kranjskega smo brezdvomno preteklo leto mnogo sadja izvozili, saj poznamo občine, ki so dobile lansko leto po 1/4 milijona kron za sadne izdelke. Sodimo, da se je tudi na Kranjskem nasušilo lansko leto do 200 vagonov suhega sadja. A koliko nam še tukaj manjka da organiziramo in uredimo produkcijo in prodajo sadnih izdelkov. Treba se bo resneje za te stvari zavzeti. Brali smo tudi nedavno, da je na Hrvaškem vlada ukazala, da se ima posušiti vsaj 30% sliv in češpelj. Pri nas bomo letos zopet imeli češplje, 2 leti zapored, čez 5 tednov bodo zorile. Kaj bomo z njimi? Češplje ne čakajo, kakor jabolka ali hruške, v majhnem času jih je treba uporabiti tako ali tako. Če jih ni mogoče posušiti, gredo v sod za žganje. In kako neki ne? Vsaj se plača za 1 liter slivovca 40—50 K!! Kjer so imeli sušilnice, so lansko leto vozili vanje cele vozove češpelj! Veliko se je zadnji čas storilo; mnogo je zdrezal in pripomogel marljivi gospod sadjarski nadzornik Humek, a posameznik vsega ne zmore. Županstva, občinski zastopi zavzemite se za stvar! Vsaka vasica imej nekaj sušilnic! Posebno odročne vasi, hribovska sela, kjer imate veliko sadja, veliko drv, dalnja pota — nasušite ja veliko!

Trte na Spod. Štajerskem so pokazale do pred kratkim prav dobro. V zadnjih 14 dnevih pa je nastopila po več krajih vsled deževnega vremena peronospera. Vključ temu, da so kmečke organizacije zahtevale od vlade žveplo ter kazale na nevarnost, ki preti vinoreji, ako se ne bo grozdje žveplalo, ga niso dobili. Posledice so se že pokazale, peronospora se močno širi. Koliko škode bo nastalo vsled pomankanja žvepla, se še ne more danes ugotoviti, na vsak način pa bodo izgube velike.

Visoke cene za žrebce. Peštanski športni listi poročajo, da so bile dosežene pri poslednjih dražbah v žrebčarni Napajedlih nenavadno visoke cene. Prodanih je bilo 29 konj za 973.000 kron, torej en konj povprečno za 33.000 kron. En konj je bil prodan celo za 71.000 kron, drugi za 70.000 kron.

Zaplemba las. Kakor na Nemškem nameravajo tudi pri nas uvesti zaplemba las. Izvoz las je že sedaj prepovedan. Z zaplemba vred bodo določili tudi maksimalne cene za lase.

Agitirajte za »Novice«!

Ukaz c. kr. dež. predsednika v vodini Kranjski o uravnavi mletja in drobljenja za lastno potrebo podjetnikov kmetijskih obratov potrebnih množin žita.

Na podlagi ministrskega ukaza z dne 26. maja 1917. l., drž. zak. št. 235, in ukazov c. kr. urada za ljudsko prehrano z dne 26. marca 1918. l., drž. zak. št. 121, in z dne 17. junija 1918. l., drž. zak. št. 216, se zaukazuje tako:

§ 1.

Za „lastno potrebo“ v zmyslu tega ukaza se umevajo one množine žita, ki jih sme uporabiti podjetnik kmetijskega obrata (kmetijski samoprekrbovalec) za prehrano oseb, navedenih v § 3., št. 1, lit. a, ministrskega ukaza z dne 26. maja 1917. l., drž. zak. št. 235.

§ 2.

Mleti za lastno potrebo in drobiti žito, ki je po posebnih predpisih na prosto dano kmetijskim samoprekrbovalcem za pokladanje, se sme le po določbah, ki so določene v tem ukazu, in po določbah, ki jih izdajo politične oblasti na podlagi tega ukaza.

§ 3.

Mletje žita za lastno potrebo v hišnih in ročnih mlinih, kakor tudi uporaba hišnih in ročnih mlinov ter hišnih stop za drobljenje žita je dopustno le po posebnem dovoljenju politične okrajne oblasti.

§ 4.

Kmetijski samopreskrbovalci smejo dajati mleti žito za lastno potrebo le mlinom, na katere so po odredbi (rajoniranju) politične okrajne oblasti odkazani. Noben mlin ne sme prevzeti v mletje ali drobljenje žita od kmetijskega samopreskrbovalca, ki ni v njegov okoliš odkazan.

Politične okrajne oblasti so pooblaščenec mline, ki premalo proizvajajo, dalje one, ki so vsled svoje lege težko dostopni in se raditega ne morejo nadzorovati, in končno take, v katerih so se pripetile nerednosti od mletve in drobljenja izključiti in jih zatvoriti.

Mletev in drobljenje žita samopreskrbovalcev v mlinih, v katerih okoliš ni odkazan, more iz tehničnih vzrokov dovoliti pristojno politično oblastvo, oziroma v to pooblaščenec občinsko predstojništvo.

Vsako tozadevno dovoljenje mora biti iz mlinske izkaznice razvidno.

§ 5.

Mlini ne smejo sprejemati žita za lastno potrebo kmetijskih samopreskrbovalcev v svrhu shranitve, temveč ga smejo prevzeti le na podstavi mlinskih izkaznic, da ga izmeljejo in zdrobe.

Mlinske izkaznice izdaja politično okrajno oblastvo kmetijskemu samopreskrbovalcu na prošnjo, ki jo je podati naravnost ali potom županstva vsakokrat kvečjemu za potrebo treh koledarskih mesecev.

§ 6.

Ako je mlinar sam kmetijski samopreskrbovalec, si mora za mletev in drobljenje svoje lastne porabe istotako izposlovati mlinsko izkaznico. Žito lastne žetve mora imeti spravljeno ločeno od onega, ki je prinešeno v mletev ali drobljenje.

Za upravičence do preužitka, dela in nastavljenice, ki jim gre žito za preužitek ali mezdo, si mora podjetnik kmetijskega obrata izposlovati mlinsko izkaznico na svoje ime.

§ 7.

Mel se mora v vrečah po postávkah mlinske izkaznice proti priložitvi mlinske izkaznice vsa na enkrat v mlin prinešiti in ondi prevzeti.

§ 8.

Vreče, ki naj jih mlin prevzame, mora kmetijski samopreskrbovalec na zunanji strani razločno označiti s svojim imenom in z bivališčem.

Vreče se smejo izprazniti šele tedaj, ko se prične semlevanje ali drobljenje, izvzemši one slučaje, v katerih se mora iz obratnih ozirov žito prosto shranjevati.

Zamenjava zrna za moko je nedopustna.

§ 9.

Mlinar je dolžan v svrhu kontrole o semlevanju ali drobljenju in oddaji mlinskih izdelkov pisati knjigo-zabeležnico po navodilih, ki jih da politično okrajno oblastvo.

§ 10.

Mlinar mora žito vpricho prinesitelja stehatati, dognane vrste in teže primerjati z vpisom na mlinski izkaznici in na mlinski izkaznici zabeležiti dognano težo v številkah in z besedami, dalje dan prevzetja in tekočo številko knjige-zabeležnice.

Istoačasno se mora prevzem žita vpisati v knjigo-zabeležnico.

Morebitni presežek preko množin, ki so vpisane na mlinski izkaznici, mora mlinar zavrniti.

Mlinsko izkaznico mora mlinar prevzeti, skrbno shraniti in kontrolnim organom vsakčas na zahtevo pokazati.

§ 11.

Ko je žito semleto, oziroma zdrobljeno in do-delano, mora mlinar mlinske izdelke stehatati in dognano težo na mlinski izkaznici v za to določeni rubriki zabeležiti in se pod zabeležko podpisati.

§ 12.

Ko pride po mlinske izdelke, mora mlinar kmetovalcu izročiti mlinsko izkaznico in oddajo mlinskih izdelkov zabeležiti v knjigi-zabeležnici.

Mlinar mora mlinski izdelek vpricho prejemalca stehatati, dognane vrste in teže primerjati z vpisom na mlinski izkaznici in na isti zabeležiti najdeno težo v številkah in z besedami ter dan predaje.

Vsak mlin mora imeti uradno preizkušeno tehtnico.

Kadar zaprosi novo mlinsko izkaznico, mora kmetijski samopreskrbovalec staro mlinsko izkaznico predložiti naravnost ali potom občinskega urada političnemu okrajnemu oblastvu.

§ 13.

Mlinski izdelki, izdelani iz žita za lastno potrebo kmetijskih samopreskrbovalcev, izvzemši one slučaje, v katerih se morajo iz obratnih ozirov prosto shranjevati, se morajo na ovoju ali omotu razločno označiti s primernim označenjem tekoče številke knjige-zabeležnice, vsebine in teže.

§ 14.

Mlinarjevo plačilo se mora brez izjeme dajati samo v denarju; mlinarja plačevati z merico, to je z žitom, moko, otrobi ali drugimi mlinskimi izdelki je prepovedano.

§ 15.

Do nadaljnjega veljajo kot plačilo za mlenje cene, določene s tukajšnjim ukazom z dne 23. septembra 1917. l., dež. zak. št. 44, in sicer za en metrski stot:

za mlenje pšenice, rži, ječmena, ajde, koruze,	prosa, ovsu in mešanega žita	5 K —
za izdelavo ješprenja	8 . —	
za izdelavo kaše	4 . 50	
za drobljenje ovsu in koruze ter za	mlenje zadnjega žita za krmo	3 . —

Za hrambo žita in mlinskih izdelkov v mlinih se ne sme zahtevati posebno plačilo.

§ 16.

Semlevanje se vrši po predpisih, ki jih vsakokrat izda za posamezne vrste žita c. kr. urad za ljudsko prehrano, oziroma zavod za promet z žitom ob času vojne.

Do nadaljnjega se mora semleti iz 100 kg žita: pri pšenici, rži, ječmenu in koruzi najmanj 85 kg enotne moke in 12½ kg otrobov; pri ajdi najmanj 60 kg moke in 10 kg otrobov in 25 kg luščine.

Zaprašitve se od 100 kg ne sme računati več kot 2½% pri pšenici, rži, ječmenu in koruzi in 5% pri ajdi.

§ 17.

Privažanje žita le v čiščenje je nedopustno, pač pa sme mlinar pred smletjem oprati smetljivo pšenico. Mletev ali drobljenje žita za lastno potrebo se ima vršiti vselej le pod nadzorstvom mlinarja ali od njega v to pooblaščenega pomočnika.

Prepovedano je, da bi kmetovalec žito za lastno potrebo sam mlet ali pri mletvi dejansko sodeloval. Da se semletje pravilno vrši, je osebno odgovoren vodja mlinskega podjetja.

§ 18.

Politično okrajno oblastvo in zavod za promet z žitom ob času vojne smeta vsakčas po svojih pooblaščenih ogledati obratne prostore mlinov ter vpregledati poslovne zapiske.

Mlinarji so dolžni tem pooblaščenec dajati po resnici zahtevana pojasnila ter na zahtevo predložiti knjige-zabeležnice in mlinske izkaznice.

Pooblaščenec imajo pravico v svrhu kontrole odrediti, da se mel brez nadaljnega dodevanja zmelje do konca.

§ 19.

Podrobnejše predpise, ki so potrebni za izvršitev tega ukaza, izda politično okrajno glavarstvo.

To ima skrbeti tudi za ureditev drobljenja žita, ki je po posebnih predpisih prepuščeno za krmljenje kmetijskim samopreskrbovalcem.

Na zaprašitev pri drobljenju smeta odpasti le 2%.

§ 20.

Občine so dolžne sodelovati pri izvrševanju tega ukaza ter njemu izdanih podrobnejših predpisov.

§ 21.

Odtisek tega ukaza mora biti v vseh mlinih, ki za plačilo meljejo, nabit na vsakomur vidnem kraju.

§ 22.

Prestopke tega ukaza in na njega podstavi izdanih predpisov kaznujejo politična okrajna oblastva na podstavi ministrskega ukaza z dne 26. maja 1917. l., drž. zak. št. 235, z denarno globo do 2000 K ali z zaporom do tri mesece, v obtežljivih okoliščinah pa z denarno globo do 5000 K ali z zaporom do šest mesecev.

Na podlagi § 37. bukaza c. kr. urada za ljudsko prehrano z dne 26. marca 1918, drž. zak. št. 121, morajo politična okrajna oblastva pri kaznovanju takega prestopka izreči, da zapadejo v prid državi stvari, na katere se nanaša kaznivo dejanje, ali izdelki, protipostavno iz teh pridobljeni, ali izkupiček teh stvari (izdelkov).

Pri očitivni taki nerednosti, na katero je razpisana kazen, morajo politična okrajna oblastva brez ozira na to, ako je uvedeno kazensko postopanje proti kakim gotovi osebi, proglasiti zapad.

§ 23.

Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve. Istočasno izgubi moč tukajšnji ukaz z dne 23. septembra 1917. l., dež. zak. št. 44, o uravnavi mletja za lastno potrebo podjetnikov kmetijskih obratov potrebnih množin žita.

Vojna še leta 1919?

Italijanski finančni minister Meda je imel dne 14. avgusta v Milanu o vojnem položaju in o vojnih ciljih govor, v katerem je rekel med drugim, da se sedaj nahajajo na italijanskem bojišču tudi angleške, francoske in ameriške čete kot znak solidarnosti ententnih držav. Vsak bi bil vesel ako bi bil sklenjen mir že v nekaterih mesecih in sicer mir, v katerem bi zmogala dobra pravica Italije. Ako bo pa trajala vojna še leta 1919, bomo čakali z zaupanjem, ker je nova in večja usoda Italije v naročju zgodovine.

ILIRSKA BANKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica št. 1.

==== izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje ====

financira vojaške dobave in aprovizijske kupčije. — Daje predujme na blago. — Eskomp-tira menice, fakture in terjatve. — Pospešuje trgovino, industrijo ter uvoz in izvoz. — Vloge na knjižice obrestuje po 4%. — Vloge na tekoči račun po dogovoru.